

Panteia

Research to Progress

Research voor Beleid | EIM | NEA | IOO | Stratus | IPM

Monitor voorbereiding passend onderwijs

Rapportage over meting 1

Uitgevoerd door Ecorys en Panteia in opdracht van:
Schoolinfo; het ministerie van OCW; PO-Raad; VO-Raad; AVS; Ieder(in);
onderwijsvakbonden AOB, CNVO, FvOv; ouderorganisaties Ouders & COO, VOO, Balans.

Rotterdam/Zoetermeer, 21 maart 2014

Inhoudsopgave

Deel A: Samenvatting

Deel B: Rapport enquête ouders

Deel C: Rapport enquête personeel

A: Samenvatting

Samenvatting van de uitkomsten van de enquêtes onder ouders en personeel

Kernvraag van de Monitor Voorbereiding Passend Onderwijs is in hoeverre ouders en onderwijs-personeel¹ geïnformeerd zijn over en voorbereid zijn op de invoering van passend onderwijs op 1 augustus 2014. Hiertoe zijn internetenquêtes uitgevoerd onder ouders (respons 41%) en personeel (respons 31% op directieniveau), in de periode 4 t/m 14 februari 2014. Hieronder volgt een beknopte weergave van de belangrijkste uitkomsten.

Zijn ouders en personeel op de hoogte van (de veranderingen in het kader van) de invoering van passend onderwijs?

- Hoe directer de invoering van passend onderwijs hun kind raakt, hoe beter *ouders* op de hoogte zijn van de invoering. Ouders met een kind dat extra ondersteuning krijgt in het onderwijs weten in de regel van de invoering van passend onderwijs per 1 augustus. Dat geldt minder voor ouders met kinderen zonder (specifiek bekostigde) ondersteuning.
- Van het *onderwijspersoneel* vindt 49% (PO) en 37% (VO) zichzelf goed op de hoogte van wat er op de eigen school verandert het komende schooljaar door de invoering van passend onderwijs. We zien grote verschillen tussen *functiecategorieën*: schoolleiders en zorgcoördinatoren, intern en ambulant begeleiders zijn het beste op de hoogte (75-89% goed). Leraren in basis- (50%), speciaal (55%) en vooral voortgezet onderwijs (36%) zijn duidelijk minder op de hoogte.
- Ook op *individueel* niveau (veranderingen voor de respondent zelf) is ongeveer de helft in het PO en ruim een derde in het VO goed op de hoogte. En ook hier verschillen de functiecategorieën op dezelfde manier. Iemand die zich op de hoogte vindt, vindt zich vaak op de hoogte op *drie niveaus* (algemeen, veranderingen op school, veranderingen voor zichzelf).
- Voor de *ouders* die wel op de hoogte zijn van de invoering van passend onderwijs blijken de media daarvoor de belangrijkste bron van informatie te zijn. De school(directie) is de tweede belangrijke bron van informatie voor ouders, gevolgd door de leraar/ mentor.
- De meest gebruikte informatiebron rond passend onderwijs is voor directeuren en zorgcoördinatoren het samenwerkingsverband, en voor overig *personeel* de schoolleiding.

Verandert er iets?

- Veel *ouders* van een lgf-kind (een kwart tot een derde) verwachten dat er voor hun eigen kind maar weinig zal veranderen met de invoering van passend onderwijs. Verder geven veel andere ouders aan geen idee te hebben of er zaken zullen veranderen. Enigszins afhankelijk van het soort ondersteuning dat hun kind krijgt, varieert dat tussen 30 en 45 procent.
- Een grote meerderheid van het *personeel* in regulier basis- en voortgezet onderwijs verwacht geen of weinig veranderingen voor de school en zichzelf als gevolg van de invoering van passend onderwijs. In het speciaal onderwijs worden meer veranderingen verwacht: ongeveer de helft van de schoolleiders, leraren en ambulant begeleiders in het so/sbao verwacht veel veranderingen. Er is nauwelijks verband tussen hoeveel veranderingen men verwacht en hoe goed men op de hoogte is.

Informatiebehoeften

- *Ouders* spreken op grote schaal (ruim acht op de tien) een behoefte uit aan aanvullende informatie over de invoering van passend onderwijs, met name de ouders van lgf-kinderen en de ouders van kinderen met een andere vorm van ondersteuning. Maar ook van de ouders van kinderen zonder ondersteuning geeft een ruime meerderheid aan behoefte te hebben aan extra informatie. Die informatiebehoefte is met name groot onder ouders die veranderingen door de invoering van passend onderwijs verwachten en ouders die onzeker zijn over mogelijke veranderingen.
- Ouders van een lgf-kind hebben vooral behoefte aan informatie over de ondersteuning aan hun eigen kind. Ouders van kinderen met een andere vorm van ondersteuning hebben daarnaast ook

¹ Van het personeel zijn bevraagd: schoolleiders, leraren, intern en ambulant begeleiders, zorgcoördinatoren, schoolmaatschappelijk werkers.

behoefte aan informatie over passend onderwijs in het algemeen. Ouders met kinderen zonder ondersteuning hebben met name behoefte aan informatie over passend onderwijs in het algemeen. Ook heeft deze laatste groep ouders in het po een duidelijke aanvullende behoefte aan informatie over mogelijke effecten van de invoering van passend onderwijs in de klas van hun kind.

- Een grote meerderheid van het *onderwijspersoneel* (4/5 van de leraren maar ook driekwart van de directeuren) wil nader worden geïnformeerd over één of meer onderwerpen rond passend onderwijs.
- Onder leraren bestaat vooral een informatiebehoefte over welke ondersteuning er vanaf 1 augustus komt voor leerlingen op uw school die nu een 'rugzak' hebben, en over de procedure om extra ondersteuning voor leerlingen (in de klas) te krijgen.

Informatiekanalen

- *Ouders* hebben over het algemeen een aardig beeld van waar ze op school informatie zouden kunnen halen over de invoering van passend onderwijs. Ook is het merendeel van de ouders er van op de hoogte bij wie ze op school kunnen aankloppen als ze het idee hebben dat hun kind extra ondersteuning nodig heeft. Een aandachtspunt is dat ouders die onzeker zijn over de gevolgen van passend onderwijs en ouders die veranderingen verwachten, vaker melden dat ze niet goed weten waar ze op school terecht kunnen voor informatie (zowel voor algemene informatie over passend onderwijs als voor vragen over ondersteuning aan hun eigen kind).
- Ouders worden het liefst geïnformeerd door actoren die relatief dichtbij hen staan: de eigen school, de eigen docent/mentor of, in geval van ouders met een lgf-kind, ook de ambulant begeleider.
- Ouders met een lgf-kind hebben daarbij veelal behoefte aan informatie-overdracht door een persoonlijk gesprek, ouders met kinderen zonder ondersteuning geven de voorkeur aan een folder/nieuwsbrief, voor ouders met kinderen met een andere ondersteuning dan lgf zijn beide kanalen even wenselijk.
- *Leraren* ontvangen hun informatie het liefst via de schoolleiding, schoolleiders en zorgcoördinatoren het liefst via het samenwerkingsverband.
- Van het personeel kent de meerderheid (60-70%) de details van ondersteuning en procedures niet of enigszins, maar een ruime meerderheid (driekwart in PO en tweederde in VO) wel weet aan wie hij/zij vragen kan stellen rond passend onderwijs. Schoolleiders en zorgcoördinatoren zijn van deze details het beste op de hoogte, ambulant en intern begeleiders daarna, en leraren (vooral in vo), onderwijsassistenten en schoolmaatschappelijk werkers het minste.

Zijn ouders en personeel voorbereid op de invoering?

- Slechts een minderheid, ongeveer één op de zeven à acht *ouders*, voelt zich redelijk tot helemaal voorbereid op de invoering van passend onderwijs. Van de ouders met een lgf-kind voelt zich een kwart (po) tot een derde (vo) nog totaal onvoorbereid op de invoering.
- De helft van het *onderwijspersoneel* vindt de eigen school (tamelijk/zeer) goed *voorbereid* op de invoering van passend onderwijs. Dit loopt uiteen afhankelijk van functie: directeuren, zorgcoördinatoren en leraren speciaal (basis)onderwijs zijn iets optimistischer (56-62% vindt de school goed voorbereid), ambulant begeleiders en schoolmaatschappelijk werkers het minst optimistisch (32-38% vindt de school goed voorbereid). 43% vindt *zichzelf* goed voorbereid op de invoering van passend onderwijs. Schoolleiders en 'zorgspecialisten' (zorgcoördinatoren, ib-ers, ambulant begeleiders) vinden *zichzelf* beter voorbereid dan hun school; 'gewone' leraren vinden hun *school* beter voorbereid dan zichzelf.
- Personeel dat zichzelf op de hoogte vindt, vindt zichzelf (en in iets mindere mate ook de school) voorbereid en andersom. Dit hangt ook sterk samen met betrokkenheid: deze groep 'goed voorbereiden' is zeer vaak ook betrokken geweest bij de totstandkoming van het ondersteuningsprofiel.
- Er zijn onder het personeel (relatief kleine) *verschillen tussen schooltypen* in de mate van voorbereiding: het speciaal basisonderwijs is het beste voorbereid (57% goed), daarna het regulier basis-

onderwijs, het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs (42-46% goed) en het minst voorbereid is het regulier voortgezet onderwijs (38% goed), met name havo en vwo.

- Onder personeel blijkt *functie* het sterkst samen te hangen met de mate waarin men geïnformeerd, betrokken, en voorbereid is. Directeuren, zorgcoördinatoren en intern begeleiders zijn in meerderheid goed voorbereid (en op de hoogte). Dit zijn ook de categorieën die zich sterk betrokken voelen bij passend onderwijs, en betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van het ondersteuningsprofiel. Andere categorieën personeel zijn duidelijk minder voorbereid (en betrokken, en op de hoogte).
- Wanneer leerlingen nu nog lgf hebben, moet de school de *ouders* informeren over hoe de ondersteuning aan het kind per 1 augustus geregeld gaat worden. In slechts een minderheid van de gevallen (nog niet één op de tien) is dat reeds gedaan volgens de opgave van ouders. Bijna de helft van de lgf-ouders in het po en bijna twee derde van lgf-ouders in het vo geeft aan nog geen met de school en te hebben gehad over de situatie vanaf 1 augustus.
- We hebben in zowel de ouder- als de personeelsenquête geen duidelijke aanwijzingen gevonden voor een voor- of achterhoede van *samenwerkingsverbanden* (swv's) die over de hele linie uitzonderlijk hoog of laag scoren. De bandbreedte ten opzichte van het gemiddelde is beperkt. Ook lopen de uitkomsten op swv-niveau van ouderenquête en personeelsenquête niet gelijkop: er is geen samenwerkingsverband gevonden waar zowel ouders als onderwijspersoneel zichzelf aanzienlijk boven of onder het gemiddelde voorbereid/geïnformeerd vinden.

B: Rapport enquête ouders

Sjerp van der Ploeg
Lisa van Beek

Rotterdam, 10 maart 2014

Over Ecorys

Met ons werk willen we een zinvolle bijdrage leveren aan maatschappelijke thema's. Wij bieden wereldwijd onderzoek, advies en projectmanagement en zijn gespecialiseerd in economische, maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkeling. We richten ons met name op complexe markt-, beleids- en managementvraagstukken en bieden opdrachtgevers in de publieke, private en not-for-profitsectoren een uniek perspectief en hoogwaardige oplossingen. We zijn trots op onze 80-jarige bedrijfsgeschiedenis. Onze belangrijkste werkgebieden zijn: economie en concurrentiekracht; regio's, steden en vastgoed; energie en water; transport en mobiliteit; sociaal beleid, bestuur, onderwijs, en gezondheidszorg. Wij hechten grote waarde aan onze onafhankelijkheid, integriteit en samenwerkingspartners. Ecorys-medewerkers zijn betrokken experts met ruime ervaring in de academische wereld en adviespraktijk, die hun kennis en best practices binnen het bedrijf en met internationale samenwerkingspartners delen.

Ecorys Nederland voert een actief MVO-beleid en heeft een ISO14001-certificaat, de internationale standaard voor milieumanagementsystemen. Onze doelen op het gebied van duurzame bedrijfsvoering zijn vertaald in ons bedrijfsbeleid en in praktische maatregelen gericht op mensen, milieu en opbrengst. Zo gebruiken we 100% groene stroom, kopen we onze CO₂-uitstoot af, stimuleren we het ov-gebruik onder onze medewerkers, en printen we onze documenten op FSC- of PEFC-gecertificeerd papier. Door deze acties is onze CO₂-voetafdruk sinds 2007 met ca. 80% afgenomen.

ECORYS Nederland BV
Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam

Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Nederland

T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E netherlands@ecorys.com
K.v.K. nr. 24316726

W www.ecorys.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Samenvatting	7
3	Resultaten	9
3.1	Vooraf	9
3.2	Betrokkenheid ouders bij passend onderwijs	9
3.3	Bekendheid invoering van passend onderwijs	10
3.4	Veranderingen voor invoering passend onderwijs: verwachtingen ouders	11
3.5	Voorbereid op invoering passend onderwijs	11
3.6	Informatiebehoefte van ouders	12
3.7	Bekendheid met beschikbare informatiebronnen op school van het kind	14
3.8	Ondersteuning lgf-kinderen	15
3.9	Verschillen tussen samenwerkingsverbanden	15
4	Aanpak en verantwoording	16

1 Inleiding

Op 1 augustus 2014 wordt de Wet Passend Onderwijs van kracht. Op 18 december heeft Staatssecretaris Dekker naast de derde voortgangsrapportage ook het eindadvies van de Evaluatie- en adviescommissie Passend Onderwijs (ECPO) en de vervolg Gateway review over de huidige stand van de invoering aan de Kamer aangeboden. Een belangrijke conclusie uit die rapporten is dat ouders en leraren nog onvoldoende worden betrokken, terwijl zij juist belangrijke partners zijn voor het succes van passend onderwijs. De staatssecretaris heeft aangegeven dat er een monitor komt om de stand van zaken per samenwerkingsverband op dit punt in kaart te brengen.

Die monitor is een gezamenlijk product van OCW, de PO-raad, VO-raad, CNVO, AOB, AVS, VOO en Ouders&COO. Daarvoor is een bestuurlijke werkgroep ingericht. De bestuurlijke stuurgroep heeft opdracht gegeven aan Schoolinfo om deze opdracht uit te werken. Schoolinfo is daarmee hoofdaannemer en heeft Ecorys, Panteia en DataB als onderaannemers ingehuurd. Ecorys verzorgt daarbij de metingen onder de ouders, Panteia de meting onder het personeel (alook de technische en helpdesk-ondersteuning bij de on-line vragenlijst voor ouders) en DataB is specifiek ingehuurd voor het drukken en de distributie van uitnodigings- en rappelbrieven aan de ouders.

In deze rapportage geven we een overzicht van de landelijke uitkomsten van de eerste meting onder ouders. In hoofdstuk 2 presenteren we een samenvatting van de belangrijkste resultaten. In hoofdstuk 3 komen de resultaten van de enquête uitgebreid aan bod. De aanpak van het onderzoek en details over de steekproef en respons worden besproken in hoofdstuk 4.

2 Samenvatting

We geven hier een samenvatting van de belangrijkste resultaten. We onderscheiden in het onderzoek steeds de resultaten naar soort samenwerkingsverband (po en vo) en drie groepen ouders: ouders met een kind dat ondersteuning krijgt via leerling-gebonden financiering (lgf of een rugzak), ouders met kind met een andere vorm van ondersteuning in het onderwijs (sba0, so, vso, pro, lwoo), en ouders met een kind zonder ondersteuning.

- De respons op de enquête bedraagt 41%. We interpreteren dit hoge percentage in de eerste plaats als een sterke betrokkenheid van ouders bij het onderwerp. Dat geldt voor zowel ouders en verzorgers van kinderen met extra ondersteuning als voor ouders en verzorgers van kinderen zonder ondersteuning.
- Hoe directer de invoering van passend onderwijs hun kind raakt, hoe beter ouders op de hoogte zijn van de invoering. Ouders met een kind dat extra ondersteuning krijgt in het onderwijs weten in de regel van de invoering van passend onderwijs per 1 augustus. Dat geldt logischerwijs minder voor ouders met kinderen zonder (specifiek bekostigde) ondersteuning.
- Voor de ouders die aangeven wel op de hoogte te zijn van de invoering van passend onderwijs blijken de media daarvoor de belangrijkste bron van informatie te zijn. De school(directie) is de tweede belangrijke bron van informatie voor ouders, gevolgd door de leraar/ mentor.
- Veel ouders van een lgf-kind (een kwart tot een derde) verwachten dat er voor hun eigen kind maar weinig zal veranderen met de invoering van passend onderwijs. Verder geven veel andere ouders aan geen idee hebben of er zaken zullen veranderen. Enigszins afhankelijk van het soort ondersteuning dat hun kind krijgt, varieert dat tussen 30 en 45 procent.
- Slechts een minderheid, ongeveer één op de zeven à acht ouders, voelt zich redelijk tot helemaal voorbereid op de invoering van passend onderwijs. Van de ouders met een lgf-kind voelt zich een kwart (po) tot een derde (vo) nog totaal onvoorbereid op de invoering.
- Wanneer leerlingen nu nog recht op lgf hebben, moet de school de ouders informeren over hoe de ondersteuning aan het kind per 1 augustus geregeld gaat worden. In slechts een minderheid van de gevallen (nog niet één op de tien) is dat reeds gebeurd volgens de opgave van ouders. Bijna de helft van de ouders met een lgf-kind in het po en bijna twee derde van ouders met een lgf-kind in het vo geeft aan nog geen contact met de school te hebben gehad over de situatie vanaf 1 augustus.
- Ouders spreken op grote schaal (ruim acht op de tien) een behoefte uit aan aanvullende informatie over de invoering van passend onderwijs. Met name de ouders van lgf-kinderen en de ouders van kinderen met een andere vorm van ondersteuning. Maar ook van de ouders van kinderen zonder ondersteuning geeft een ruime meerderheid aan behoefte te hebben aan extra informatie. Die informatiebehoefte is met name groot onder ouders die veranderingen door de invoering van passend onderwijs verwachten en ouders die onzeker zijn over mogelijke veranderingen.
- Ouders met een lgf-kind hebben vooral behoefte aan informatie over de ondersteuning aan hun eigen kind. Ouders van kinderen met een andere vorm van ondersteuning hebben daarnaast ook behoefte aan informatie over passend onderwijs in het algemeen. Ouders met kinderen

zonder ondersteuning hebben met name behoefte aan informatie over passend onderwijs in het algemeen. Ook heeft deze laatste groep ouders in het po een duidelijke aanvullende behoefte aan informatie over mogelijke effecten van de invoering van passend onderwijs in de klas van hun eigen kind.

- Ouders worden het liefst geïnformeerd door actoren die relatief dichtbij hen staan: de eigen school, de eigen docent/mentor of, in geval van ouders met een lgf-kind, ook de ambulante begeleider.
- Ouders met een lgf-kind hebben daarbij veelal behoefte aan informatie-overdracht door een persoonlijk gesprek, ouders met kinderen zonder ondersteuning geven de voorkeur aan een folder/nieuwsbrief, voor ouders van kinderen met een andere ondersteuning dan lgf zijn beide kanalen even wenselijk.
- Ouders hebben over het algemeen een aardig beeld van waar ze op school informatie zouden kunnen halen over de invoering van passend onderwijs. Ook is het merendeel van de ouders er van op de hoogte bij wie ze op school kunnen aankloppen als ze het idee hebben dat hun kind extra ondersteuning nodig heeft. Een aandachtspunt is dat ouders die onzeker zijn over de gevolgen van passend onderwijs en ouders die veranderingen verwachten, vaker melden dat ze niet goed weten waar ze op school terecht kunnen voor informatie (zowel voor algemene informatie over passend onderwijs als voor vragen over ondersteuning aan hun eigen kind).

3 Resultaten

3.1 Vooraf

We presenteren de resultaten uit de enquête steeds uitgesplitst naar het soort samenwerkingsverband (po en vo) en drie groepen ouders: ouders met een kind dat ondersteuning krijgt via leerling-gebonden financiering (afgekort met 'lgf' ook wel 'rugzak' genoemd), ouders met kind met een andere vorm van ondersteuning in het onderwijs (sbao, so, vso, pro, lwoo), en ouders met een kind zonder ondersteuning.¹ In Tabel 3.1 presenteren we een overzicht van de verdeling van de ouders over het soort samenwerkingsverband en drie groepen.

Tabel 3.1 Respons naar soort swv en ondersteuningsbehoefte kind (percentages)

	Po	Vo
Lgf (rugzak)	37	31
Andere ondersteuning	32	30
Geen ondersteuning	31	40
Totaal	100 (n=21149)	100 (n=19340)

De informatie over lgf is gebaseerd op de bekostigingsgegevens van DUO. De overige informatie over het soort onderwijs dat het kind volgt is gebaseerd op de antwoorden die de ouders hebben gegeven op. De indeling naar soort samenwerkingsverband (po, vo) is gebaseerd op de gegevens van de schoolvestiging waarbij de leerling in BRON staat geregistreerd.

3.2 Betrokkenheid ouders bij passend onderwijs

Aan de ouders is gevraagd of, en zo ja hoe, ze op de een of andere manier formeel betrokken zijn bij de invoering van passend onderwijs op de school van hun kind. Deze ouders hebben uiteraard ten opzichte van andere ouders een informatievoorsprong.

Tabel 3.2 Betrokken bij de invoering van passend onderwijs? (percentages)

	Lgf		Anders		Geen	
	Po	Vo	Po	Vo	Po	Vo
Nee (behalve algemeen contact en overleg)	93	97	95	97	95	98
Ja als lid van de (G)MR	4	1	3	1	3	1
Ja als lid van de ondersteuningsplanraad (OPR of VOPR)	1	1	1	0	0	0
Ja, als lid van een klankbordgroep	1	2	1	1	1	1
Bestuurslid	0	0	0	0	0	0
Leerkracht of IB'er	0	0	0	0	0	0
Ouderraad	1	0	1	0	1	0
Totaal	100 (n=6990)	100 (n=5146)	100 (n=6230)	100 (n=5199)	100 (n=6237)	100 (n=7296)

¹ We presenteren geen totale resultaten over de gehele groep ouders omdat dan vanwege de weging de antwoorden van relevante groepen ouders (namelijk ouder met lgf-kinderen of kinderen met andere ondersteuning) dan nauwelijks uit de verf komen.

De overgrote meerderheid van de ouders geeft aan dat ze geen verdere betrokkenheid hebben bij de invoering van passend onderwijs. Een paar procent van de ouders is, doordat ze lid zijn van de (G)MR, de (voorlopige) ondersteuningsplanraad, ouderraad, e.d. waarschijnlijk beter ingevoerd in het onderwerp passend onderwijs dan de rest van de ouders.

3.3 Bekendheid invoering van passend onderwijs

Een substantieel deel van de ouders weet niet dat passend onderwijs ingevoerd gaat worden per 1 augustus (Tabel 3.3). Dat geldt met name voor ouders met kinderen zonder (specifiek bekostigde) ondersteuning in het onderwijs. Ongeveer de helft van deze ouders is niet bekend met de invoering. Dat is voor ouders met een lgf-kind beduidend anders. Zij blijken in de regel veel beter op de hoogte van de invoering. Toch geeft ook hier nog steeds één op de zeven ouders met een lgf-kind in het po en bijna een kwart van de ouders met een lgf-kind in het vo aan dat ze niet van de invoering op de hoogte zijn.

Tabel 3.3 Weten ouders al dat passend onderwijs ingevoerd gaat worden? (percentages)

	Lgf		Anders		Geen	
	Po	Vo	Po	Vo	Po	Vo
Nee	14	23	32	46	46	54
Ja, daar heb ik via de media (bijvoorbeeld tv, krant, radio) over gehoord of gelezen	43	47	40	34	31	32
Ja, daar heb ik via via (andere ouders, familie, kennissen) over gehoord	7	5	7	5	6	4
Ja, daar heb ik informatie over gekregen van de directie van de school van mijn kind	27	16	24	13	15	5
Ja, daar heb ik informatie over gekregen van de leraar/lerares van mijn kind	18	11	9	6	4	2
Ja, daar heb ik zelf informatie over opgezocht	15	10	8	5	4	3
Ja, anders	21	17	5	5	7	6
Totaal	100 (n=7730)	100 (n=5908)	100 (n=6832)	100 (n=5782)	100 (n=6587)	100 (n=7650)

De media blijken de meest genoemde bron van informatie voor de ouders (wanneer ze aangeven wel op de hoogte te zijn van de invoering). Dat geldt zowel voor de ouders met kinderen met extra ondersteuning als voor ouders van kinderen zonder extra ondersteuning. De school(directie) blijkt de twee belangrijke bron van informatie voor ouders, gevolgd door de leraar of mentor. Ouders met een lgf-kind geven daarbij nog regelmatig aan een andere informatiebron te hebben. Dat blijkt dan vaak om de ambulante begeleider te gaan.

3.4 Veranderingen voor invoering passend onderwijs: verwachtingen ouders

Ouders is gevraagd in hoeverre ze verwachten dat door de invoering van passend onderwijs voor hun eigen kind zaken zullen gaan veranderen op school (Tabel 3.4). Hier valt op dat veel ouders geen idee hebben of er zaken zullen veranderen. Dat is enigszins afhankelijk van het soort ondersteuning dat hun kind krijgt en varieert het tussen 30 en 45 procent. De onzekerheid lijkt het grootst voor de ouders met een kind met een andere vorm van ondersteuning dan een lgf. Dat is verklaarbaar omdat deze laatste groep ouders waarschijnlijk wel weet dat er veranderingen gaan plaatsvinden die hun kind zullen raken (anders dan bij de ouders met kinderen zonder ondersteuning) maar waarbij de datum van verandering later zal liggen dan 1 augustus 2014 (zoals voor de ouders met een lgf-kind geldt).

Tabel 3.4 Denken ouders dat invoering passend onderwijs veranderingen gaat brengen voor hun eigen kind? (percentages)

	Lgf		Anders		Geen	
	Po	Vo	Po	Vo	Po	Vo
Nee, voor mijn kind blijft alles (ongeveer) hetzelfde	25	31	36	35	48	57
Ja, door passend onderwijs zullen er voor mijn kind dingen gaan veranderen	41	30	22	20	20	12
Weet niet	34	39	42	45	32	31
Totaal	100 (n=7730)	100 (n=5908)	100 (n=6832)	100 (n=5782)	100 (n=6587)	100 (n=7650)

Overigens is opvallend dat ook veel ouders van een lgf-kind (een kwart tot een derde) verwachten dat er voor hun eigen kind maar weinig zal veranderen. Dat zou kunnen zijn omdat ze inmiddels zijn door de school zijn geïnformeerd dat bijvoorbeeld de ambulante ondersteuning in het regulier onderwijs wordt gecontinueerd. Hierop komen we straks terug omdat tevens blijkt dat veel ouders van een lgf-kind aangeven dat ze nog geen contact hebben gehad met de school over hoe de ondersteuning er na 1 augustus 2014 uit gaat zien.

3.5 Voorbereid op invoering passend onderwijs

Een minderheid van de ouders voelt zich redelijk tot helemaal voorbereid (categorieën 4 en 5 in Tabel 3.5) op de invoering van passend onderwijs: ongeveer één op de 7 à 8 ouders. Er zijn daarbij maar weinig verschillen in het soort ondersteuning dat hun kind krijgt.

Tabel 3.5 Voelen ouders zich voorbereid op de invoering van passend onderwijs? (percentages)

	Lgf		Anders		Geen	
	Po	Vo	Po	Vo	Po	Vo
1 Totaal onvoorbereid	26	34	34	39	39	47
2	31	27	25	23	24	21
3	29	26	26	24	24	20
4	10	8	9	8	7	7
5 Helemaal voorbereid	4	4	5	6	5	5
Totaal	100 (n=7099)	100 (n=5320)	100 (n=5929)	100 (n=4913)	100 (n=5665)	100 (n=6162)

Bij met name de ouders van kinderen zonder ondersteuning vinden we het grootste aandeel ouders dat zich totaal onvoorbereid voelt. Dat is verklaarbaar omdat naar verwachting de veranderingen voor hun eigen kinderen ook beperkt zullen zijn. Toch geeft ook nog steeds een kwart van de ouders met een lgf-kind uit de po-samenwerkingsverbanden en een derde van de ouders met een lgf-kind uit de vo-samenwerkingsverbanden aan zich totaal onvoorbereid voelen. Ouders die eerder aangaven niet op de hoogte te zijn van de invoering van passend onderwijs voelen zich, zoals verwacht mag worden, vaker totaal onvoorbereid dan ouders die reeds van invoering op de hoogte zijn.

3.6 Informatiebehoefte van ouders

Ouders spreken op grote schaal een behoefte uit aan aanvullende informatie over de invoering van passend onderwijs (Tabel 3.6). Met name de ouders van kinderen met een rugzakje en ouders van kinderen met een andere vorm van ondersteuning. Dat neemt niet weg dat ook van de ouders met kinderen zonder ondersteuning de meerderheid aangeeft behoefte te hebben aan extra informatie.

Tabel 3.6 Hebben ouders behoefte aan informatie over wat invoering passend onderwijs betekent voor hun kind? (percentages)

	Lgf		Anders		Geen	
	Po	Vo	Po	Vo	Po	Vo
Graag meer informatie	87	84	84	81	72	59
Geen behoefte aan meer informatie	9	11	10	13	20	30
Weet niet	4	5	6	7	8	11
Totaal	100 (n=7730)	100 (n=5908)	100 (n=6832)	100 (n=5782)	100 (n=6587)	100 (n=7650)

Verder blijkt (niet in tabel) dat vooral ouders die verwachten dat passend onderwijs veranderingen gaat brengen voor hun kind of ouders die daar onzeker over zijn (uit tabel 3.4), behoefte te hebben aan informatie over wat de invoering van passend onderwijs betekent voor hun kind. Ouders die geen veranderingen verwachten, hebben minder behoefte aan informatie. Het gaat om een verschil van ongeveer 20 à 30 procent tussen deze beide groepen.

(Tabel 3.7) laat zien dat ouders met een lgf-kind daarbij een voorkeur hebben voor informatie over de ondersteuning aan hun eigen kind. Ouders van kinderen met een andere vorm van ondersteuning hebben zowel behoefte aan informatie over de ondersteuning aan hun eigen kind als over passend onderwijs in het algemeen. Ouders met kinderen zonder ondersteuning hebben met name behoefte aan algemene informatie over passend onderwijs en in met name het primair onderwijs over mogelijke effecten van de invoering van passend onderwijs op de klas van hun kind.

Tabel 3.7 Over welke onderwerpen willen ouders geïnformeerd worden? (percentages)

	Lgf		Anders		Geen	
	Po	Vo	Po	Vo	Po	Vo
Algemene informatie over passend onderwijs	57	60	69	67	74	74
Over de ondersteuning aan mijn kind	90	88	76	74	50	47
Over de gevolgen voor de klas van mijn kind	47	36	55	41	60	42
Over de gevolgen voor de school zelf, het personeel	43	39	42	32	42	29
Over een ander onderwerp, namelijk	11	8	8	6	4	4
Weet niet /geen voorkeur	1	1	2	2	2	3
Totaal	100 (n=6704)	100 (4939)	100 (n=5758)	100 (n=4661)	100 (n=4756)	100 (n=4497)

Ouders worden daarbij het liefst geïnformeerd door actoren die relatief dichtbij hen staan: de eigen school, de eigen docent/mentor of, in geval van ouders met een rugzak-kind, ook de ambulante begeleider of intern begeleider (Tabel 3.8).

Tabel 3.8 Door wie willen ouders geïnformeerd worden? (percentages)

	Lgf		Anders		Geen	
	Po	Vo	Po	Vo	Po	Vo
Door de directie van de school van mijn kind	48	41	51	39	57	45
Door de leraar/lerares (mentor) van mijn kind	51	54	51	60	51	47
Door het ministerie van OCW	37	38	36	34	32	32
Door de gemeente	20	15	24	18	14	13
Door nog iemand anders, namelijk:	17	18	3	3	2	2
Weet niet /geen voorkeur	11	11	12	11	12	15
Totaal	100 (n=6704)	100 (n=4939)	100 (n=5758)	100 (n=4661)	100 (n=4765)	100 (n=4497)

Ouders met een lgf-kind hebben daarbij veelal behoefte aan informatie-overdracht door een persoonlijk gesprek, ouders met kinderen zonder ondersteuning geven de voorkeur aan een folder/nieuwsbrief, voor ouders met kinderen met een andere vorm van ondersteuning dan een rugzakje zijn beide kanalen even wenselijk (Tabel 3.9).

Tabel 3.9 Op welke manier willen ouders geïnformeerd worden? (percentages)

	Lgf		Anders		Geen	
	Po	Vo	Po	Vo	Po	Vo
Via een persoonlijk gesprek	69	64	51	52	35	32
Via een voorlichtingsbijeenkomst	32	34	39	36	42	36
Via een folder of (digitale) nieuwsbrief	46	48	54	51	63	62
Via een website	28	29	29	27	29	33
Op nog een andere manier, namelijk:	3	3	3	2	1	1
Weet niet /geen voorkeur	2	3	3	3	3	3
Totaal	100 (n=6704)	100 (n=4939)	100 (n=5758)	100 (n=4661)	100 (n=4765)	100 (n=4497)

3.7 Bekendheid met beschikbare informatiebronnen op school van het kind

Ouders hebben over het algemeen een goed beeld van waar ze op school informatie zouden kunnen halen over de invoering van passend onderwijs. Tegelijkertijd geeft nog een derde van de ouders met een lgf-kind aan niet te weten bij wie ze daarvoor terecht moeten (Tabel 3.10). Verder is de grote meerderheid van de ouders er van op de hoogte bij wie ze op school kunnen aankloppen als ze het idee hebben dat hun kind extra ondersteuning nodig heeft (Tabel 3.11).

Tabel 3.10 Weten ouders bij wie ze op school terecht kunnen voor informatie over passend onderwijs? (percentages)

	Lgf		Anders		Geen	
	Po	Vo	Po	Vo	Po	Vo
Ja is bekend	71	64	57	51	57	41
Nee is onbekend	29	36	43	49	43	59
Totaal	100 (n=7730)	100 (n=5908)	100 (n=6832)	100 (n=5782)	100 (n=6587)	100 (n=7650)

Tabel 3.11 Weten ouders bij wie ze op school terecht kunnen als hun kind extra ondersteuning nodig heeft? (percentages)

	Lgf		Anders		Geen	
	Po	Vo	Po	Vo	Po	Vo
Ja is bekend	91	90	80	77	81	77
Nee is onbekend	9	10	20	23	19	23
Totaal	100 (n=7730)	100 (n=5908)	100 (n=6832)	100 (n=5782)	100 (n=6587)	100 (n=7650)

Een aandachtspunt is dat vooral ouders die verwachten dat passend onderwijs veranderingen gaat brengen voor hun kind of ouders die daar onzeker over zijn (uit tabel 3.4) minder goed weten waar ze op school terecht kunnen voor informatie over passend onderwijs en bij wie ze op school moeten zijn als ze het idee hebben dat hun kind extra ondersteuning nodig heeft (niet in tabel). Ouders die geen veranderingen verwachten hebben een duidelijker beeld waar ze informatie

op de school van hun kind kunnen halen. Het gaat om een verschil van ongeveer 10 à 15 procent tussen deze beide groepen.

3.8 Ondersteuning lgf-kinderen

Met name voor kinderen met lgf kan er al per 1 augustus 2014 het nodige gaan veranderen omdat het geld niet meer via de ouders loopt maar dan naar het samenwerkingsverband gaat. De extra ondersteuning die kind nodig heeft wordt, in overleg met de ouder rechtstreeks door de school georganiseerd. Daarom moeten school en ouders in gesprek over hoe de ondersteuning per kind geregeld gaat worden.

In slechts een minderheid van de gevallen (nog niet één op de tien) is dat reeds tussen ouders en school geregeld volgens de opgaaf van ouders (Tabel 3.12). Bijna helft van de ouders met een lgf-kind in het po en bijna twee derde van de ouders met een lgf-kind in het vo heeft nog geen contact met de school gehad over de situatie vanaf 1 augustus.

Tabel 3.12 Zijn scholen en ouders al in contact over hoe ondersteuning aan lgf-kinderen er vanaf 1 augustus uit gaat zien? (percentages)

	Rugzakje	Rugzakjes
	PO	VO
Ja, dat is al bekend en geregeld	9	8
Ja, daarover ben ik met de school in gesprek	42	25
Nee, daarover is nog geen contact geweest met de school	45	64
Weet niet	3	3
Totaal	100 (n=7730)	100 (n=5908)

3.9 Verschillen tussen samenwerkingsverbanden

Er zijn uiteraard verschillen tussen samenwerkingsverbanden zichtbaar op de diverse variabelen. Zo varieert bijvoorbeeld in het po het percentage ouders met een lgf-kind zonder dat daarover contact is geweest met de school tussen de 21% en de 60% in de verschillende samenwerkingsverbanden. In het vo varieert dat tussen de 43% en de 80%. We hebben op nog een aantal kernvariabelen gekeken of we op basis van de uitkomsten per samenwerkingsverband aanwijzingen zien voor een duidelijke markering tussen samenwerkingsverbanden waar ouders bijvoorbeeld beter op de hoogte zijn van de invoering van passend onderwijs en zich beter voorbereid voelen. We hebben de scores per samenwerkingsverband nader geanalyseerd

Wat daaruit blijkt is dat weliswaar er behoorlijke variatie is in de uitkomsten per samenwerkingsverband maar dat er geen duidelijk breuklijnen te onderscheiden zijn. Daarom is er geen grond en aanleiding om de samenwerkingsverbanden in groepen in te delen op basis van de mate waarin ouders zich voorbereid voelen, op de hoogte zijn van de invoering of waarvoor de afspraken rondom de lgf-leerlingen al met ouders zijn besproken. Er zijn dus weliswaar verschillen maar die bieden geen mogelijkheid tot clustering.

4 Aanpak en verantwoording

De meting onder ouders is uitgevoerd door een brief te sturen aan een steekproef van ouders waarin zij uitgenodigd werden een korte on-line enquête in te vullen. De ouders zijn direct aangeschreven (dus niet via de school of het samenwerkingsverband). Daarvoor is gebruikt gemaakt van de onderwijsnummergegevens zoals die bij DUO bekend zijn.

In samenwerking met de bestuurlijke werkgroep is de vragenlijst opgesteld, en in nauw overleg met OCW is de uitnodigingsbrief en rappelbrief geschreven (beide ondertekend door de staatsecretaris). Het ging om een korte vragenlijst die binnen 5 minuten door ouders/verzorgers in te vullen was. Ouders/verzorgers hebben de mogelijkheid gehad van 4 februari tot en met 16 februari de vragenlijst in te vullen. Op 4 februari hebben zij de uitnodigingsbrief ontvangen en op 8 februari een rappelbrief.

Uit BRON PO en BRON VO zijn steekproeven getrokken waarbij ervoor is gezorgd dat er ouders met diverse soorten kinderen in de steekproef terecht komen:

- ouders met een lgf-kind waarvoor per 1 augustus 2014 concreet zaken gaan veranderen (het rugzakje gaat van ouder naar het samenwerkingsverband);
- ouders met een kind dat een andere vorm van ondersteuning krijgt (op een sbao-school een so-school, een vso-school, een pro-school of via lwoo);
- ouders met kinderen zonder extra ondersteuning in het onderwijs.

De steekproef moest verder voldoen aan de eisen dat er voldoende ouders/verzorgers per samenwerkingsverband opgenomen zijn om ervoor te zorgen dat uitspraken per samenwerkingsverband mogelijk zijn. Daarnaast moesten er per samenwerkingsverband voldoende ouders met een lgf-kind en ouders van kinderen met een andere ondersteuningsbehoefte zijn om dat met name die groepen de invoering van passend onderwijsdirecter zal raken.

Dit heeft geresulteerd in een optelsom van 152 steekproeven, één per samenwerkingsverband waarin bovengenoemde drie groepen in voldoende mate vertegenwoordigd zijn om daarmee binnen samenwerkingsverbanden en op landelijk niveau representatieve uitspraken te kunnen doen. De steekproef bestond per samenwerkingsverband uit 648 in BRON ingeschreven leerlingen. Het aantal van 648 was gebaseerd op een gewenste minimale respons van tussen de 95 en 100 ouders per samenwerkingsverband bij een verwacht responspercentage van 15%. Leerlingen van 18 jaar en ouder en leerlingen in internaten en justitiële inrichtingen hebben we buiten beschouwing gelaten.

De samenstelling van de steekproef verschilt enigszins naar samenwerkingsverband. Dat heeft te maken met de verschillen in omvang van de samenwerkingsverbanden en verschillen in het aantal lgf-kinderen. Per samenwerkingsverband hebben we het volgende algoritme aangehouden: selectie van alle lgf-leerlingen (tot een maximum van 450), aangevuld tot 648 met daarbij een gelijke verdeling over leerlingen met een andere ondersteuningsvorm (sba0, so, vso, pro, lwoo) en leerlingen zonder ondersteuning. Deze procedure is bedoeld om te zorgen voor een voldoende vertegenwoordiging van de drie verschillende groepen. In tabel 4.1 presenteren we de cijfers over steekproef en respons.

Tabel 4.1 Steekproef en respons

	uitval	aantal	%
Steekproef		98518	100
Geen adreskoppeling via GBA	605		
Non mailinglist	5		
Uitgeschreven uit BRON	9		
Verzonden uitnodigingsbrieven		97899	
Brieven retour afzender	100		
Brieven ontvangen door ouders		97799	
Non respons	56090		
Ingevulde vragenlijsten (t/m 13 februari)		41709	
Onbruikbaar voor analyse (o.b.v. indeling soort onderwijs of onvolledig ingevuld)	1220		
Respons meegenomen in analyse		40489	41,1

De respons bedraagt 41% en dat is fors meer dan verwacht. We denken dat een aantal aspecten heeft bijgedragen aan deze respons (in volgorde van belang): het onderwerp passend onderwijs leeft erg onder ouders (dat blijkt ook uit de open antwoorden), de wijze van benadering (een persoonlijke, op naam van het kind, gestelde brief van de staatssecretaris), een korte en heldere vragenlijst, een goede helpdeskondersteuning.

Verder blijken zeker niet alleen de ouders met een Igf-kind of de ouders met een kind dat op een andere manier ondersteuning krijgt, interesse te hebben om de vragenlijst in te vullen. Tabel 4.2 laat zien dat onder alle groepen ouders de respons redelijk vergelijkbaar is, ook al leeft het onderwerp waarschijnlijk iets meer bij de ouders met een Igf-kind.

Tabel 4.2 Respons naar vorm van ondersteuning

Groep	Responspercentage
Ouders/verzorgers van Igf-leerlingen	46,8
Ouders/verzorgers van leerlingen met een andere vorm van ondersteuning	38,8
Ouders/verzorgers van leerlingen zonder ondersteuning	37,9

Om te bepalen of een weging noodzakelijk is om per groep ouders landelijke resultaten te berekenen, hebben we analyse uitgevoerd naar de relatie tussen de omvang van de samenwerkingsverbanden en de mate waarin ouders zich voorbereid voelen op de invoering van passend onderwijs. Als zou blijken dat omvang van het samenwerkingsverband en een dergelijke doelvariabele sterk gerelateerd zijn, is weging gewenst. Immers dan zouden resultaten van de grote samenwerkingsverbanden zwaarder moeten meetellen in de analyse voor de landelijke uitkomsten. Een analyse laat zien een dergelijk verband ontbreekt, op grond waarvan we vervolgens dan ook geen weging hebben toegepast.

Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Nederland

Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam
Nederland

T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E netherlands@ecorys.com

W www.ecorys.nl

Sound analysis, inspiring ideas

Panteia

Research to Progress

Research voor Beleid | EIM | NEA | IOO | Stratus | IPM

C: Rapport enquête personeel

Jurriaan Berger

Zoetermeer, 10 maart 2014

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij Panteia. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van Panteia. Panteia aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

The responsibility for the contents of this report lies with Panteia. Quoting numbers or text in papers, essays and books is permitted only when the source is clearly mentioned. No part of this publication may be copied and/or published in any form or by any means, or stored in a retrieval system, without the prior written permission of Panteia. Panteia does not accept responsibility for printing errors and/or other imperfections.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Context en aanleiding	4
1.2	Onderzoeksopzet en respons	4
2	Hoe geïnformeerd is het personeel	6
2.1	Op de hoogte?	6
2.2	Wat verandert er?	8
2.3	Wat weet het personeel?	9
2.4	Informatiekanalen	10
2.5	Informatiebehoeften	11
3	Hoe voorbereid is het personeel	12
3.1	Voorbereid op school- en individueel niveau	12
3.2	Het cluster: betrokken - voorbereid - op de hoogte	13
3.3	Kenmerken van de school en mate van voorbereiding	15
4	Samenvatting en conclusies	17

1 Inleiding

1.1 Context en aanleiding

Op 1 augustus 2014 wordt de Wet Passend Onderwijs van kracht. De invoering daarvan wordt op verschillende niveaus voorbereid. Op 18 december heeft staatssecretaris Dekker naast de derde voortgangsrapportage ook het eindadvies van de Evaluatie- en adviescommissie Passend Onderwijs (ECPO) en de vervolg Gateway review over de huidige stand van de invoering aan de Kamer aangeboden. Een belangrijke conclusie uit die rapporten is dat ouders en leraren nog onvoldoende worden betrokken, terwijl zij juist belangrijke partners zijn voor het succes van passend onderwijs. De staatssecretaris heeft daarop aangegeven dat er een monitor komt om de stand van zaken op dit punt in kaart te brengen. De kernvraag van de monitor is daarmee: *in hoeverre zijn ouders en onderwijspersoneel voorbereid op de invoering van passend onderwijs?*

De monitor is een gezamenlijk product van OCW, de PO-raad, VO-raad, onderwijsvakbonden (CNVO, AOB), schoolleiders (AVS) en ouderorganisaties. De bestuurlijke stuurgroep uit deze organisaties heeft opdracht gegeven aan Schoolinfo om deze opdracht uit te werken. Schoolinfo heeft vervolgens Panteia en Ecorys gevraagd om de monitor onderzoeksmatig uit te voeren. Ecorys verzorgt daarbij de metingen onder de ouders, Panteia de metingen onder het onderwijspersoneel (en de technische en helpdesk-ondersteuning bij de online vragenlijst voor ouders).

Dit rapport geeft een overzicht van de uitkomsten van de eerste meting onder onderwijspersoneel in primair en voortgezet onderwijs.

1.2 Onderzoekopzet en respons

Onderzoekopzet

We hebben in het kader van de monitor onder personeel verschillende categorieën personeel bevraagd: *schoolleiders, leraren*, maar ook *intern begeleiders, ambulante begeleiders, onderwijsassistenten, zorgcoördinatoren* en *schoolmaatschappelijk werkers*.

De meting bestond uit een korte internetvragenlijst. Om deze op efficiënte wijze bij de doelgroep te krijgen is de locatieleider als aanspreekpunt gekozen. Locatiedirecteuren zijn per e-mail benaderd met twee verzoeken: het zelf invullen van de vragenlijst, en het doorsturen van de link met de vragenlijst naar de genoemde categorieën personeel van hun locatie.

In samenwerking met de bestuurlijke werkgroep is de vragenlijst opgesteld, en in nauw overleg met de betrokken partijen zijn de uitnodigingsmails voor directeuren en overig personeel geschreven.

Om de betrouwbaarheid van het meetinstrument te controleren, zijn de schalen in de vragenlijst aan de helft van de respondenten van negatief naar positief gepresenteerd, en aan de andere helft van positief naar negatief. De check hierop bevestigde dat het verband met de gegeven antwoorden verwaarloosbaar klein is (coëfficiënt <0,05). Dat betekent dat de manier van antwoorden presenteren vrijwel niet van invloed was op de gegeven antwoorden.

De vragenlijst was tussen 4 en 14 februari online. Tussentijds zijn per mail en telefonisch herinneringen gestuurd aan scholen waarvan na een week nog niets was vernomen. Gedurende de looptijd was een helpdesk beschikbaar die telefonisch en per e-mail vragen heeft beantwoord en (technische) problemen heeft opgelost.

Per samenwerkingsverband is *random* de helft van alle locaties geselecteerd om deel te nemen in deze eerste meting; de andere helft wordt in de tweede meting benaderd. Op die manier kan voldoende respons per samenwerkingsverband worden gerealiseerd, zonder alle locaties tweemaal te benaderen.

Respons

In deze meting zijn in totaal 4.435 locatiedirecteuren per e-mail benaderd. Voor zover mogelijk (een deel van het primair onderwijs) liep die benadering via de vereniging van schoolleiders AVS. Van de locatiedirecteuren hebben 1.369 de vragenlijst ingevuld; de respons op directieniveau is daarmee 31%. Ook het doorsturen is succesvol gegaan: 5.206 leraren en ander personeel hebben de vragenlijst ingevuld¹.

Aan het eind van de vragenlijst is alle respondenten gevraagd of we hen nogmaals mogen benaderen, en of zij in dat geval hun e-mailadres willen achterlaten. Van alle respondenten heeft 31% een e-mailadres opgegeven.

De exacte responsaantallen naar schooltype en functiecategorie zijn weergegeven in de onderstaande tabellen.

Tabel 1.1 Respons naar schooltype

schooltype	aantal respondenten
basisonderwijs	3144
speciaal basisonderwijs	246
speciaal onderwijs	136
voortgezet onderwijs	2340
voortgezet speciaal onderwijs	680
onbekend	29
totaal	6575

Tabel 1.2 Respons naar functiecategorie

functiecategorie	aantal respondenten
(groeps)leraar (speciaal) basisonderwijs	2224
intern begeleiders (speciaal) basisonderwijs	357
leraar (voortgezet) speciaal onderwijs	402
leraar voortgezet onderwijs	1673
schoolleider (directeur, rector)	1309
zorgcoördinator	161
ambulant begeleider (v)so/sbao	105
onderwijsassistent	317
schoolmaatschappelijk werker	22
anders	902
onbekend	2

NB mensen konden meer dan één functie opgeven; daarom is het totaal van deze tabel hoger dan het totaal aantal respondenten (6575).

¹ Op personeelsniveau is geen percentage te geven omdat de benadering indirect – via de directeur- is verlopen.

2 Hoe geïnformeerd is het personeel

2.1 Op de hoogte?

De twee kernvragen voor personeel zijn: is het personeel op de hoogte van de aanstaande veranderingen, en is dit personeel voorbereid op die veranderingen? De eerste vraag (is het personeel op de hoogte) is op drie niveaus aan de respondenten voorgelegd: in het algemeen, op schoolniveau, en op individueel niveau.

Algemeen

De uitkomsten op *algemeen* niveau zijn, gesplitst tussen primair en voortgezet onderwijs, als volgt.

Tabel 2.1 In hoeverre bent u in het algemeen op de hoogte van passend onderwijs? Naar onderwijssector

	PO	VO
Helemaal niet	1%	4%
Enigszins	37%	48%
Tamelijk goed	54%	40%
Zeer goed	9%	8%

In het PO is dus bijna 2/3 tamelijk of zeer goed op de hoogte, in het VO iets minder dan de helft. Dit verschilt sterk tussen soorten personeel, zoals de volgende tabel laat zien. De personeelscategorieën zijn gesorteerd van meest naar minst op de hoogte.

Tabel 2.2 In hoeverre bent u in het algemeen op de hoogte van passend onderwijs? Naar functiecategorie

	Helemaal niet/ enigszins	Tamelijk/ zeer goed
zorgcoördinator	11%	89%
schoolleider	11%	89%
ib-er (s)bao	15%	85%
ambulant begeleider (v)so/sbao	18%	82%
(groeps)leraar sbao	36%	64%
leraar (v)so	45%	55%
(groeps)leraar bao	51%	49%
schoolmaatsch.werker	55%	45%
leraar vo	64%	36%
onderwijsassistent	66%	34%

We zien dat schoolleiders en 'zorgspecialisten' (zorgcoördinatoren, intern en ambulant begeleiders) veel beter op de hoogte zijn dan leraren (en onderwijsassistenten en schoolmaatschappelijk werkers). Leraren in het vo achten zich duidelijk minder op de hoogte dan leraren in het basis- en speciaal onderwijs. Uit nadere analyses blijkt dat leraren in havo en vwo zichzelf minder op de hoogte achten dan leraren in praktijkonderwijs en vmbo: in het praktijkonderwijs vindt 45% zich (tamelijk/zeer) goed op de hoogte, in het vmbo 39% en in havo/vwo 30%.

NB Hier en elders in dit rapport zijn de categorieën 'helemaal niet' en 'enigszins' bij elkaar genomen, evenals 'tamelijk goed' en 'zeer goed'. De meest extreme categorie-

en ('helemaal niet' en 'zeer goed') worden nergens meer dan 10% gekozen; het overgrote deel van de respondenten zit in de categorieën 'enigszins' en 'tamelijk goed'.

Schoolniveau

Naast het algemene 'op de hoogte zijn' is de respondenten gevraagd in hoeverre zij op de hoogte zijn van wat er op hun school het komende schooljaar verandert door de invoering van passend onderwijs. De antwoorden hierop staan in de volgende tabel.

Tabel 2.3 In hoeverre bent u op de hoogte van wat er op uw school het komende schooljaar verandert door de invoering van passend onderwijs? naar onderwijssector

	PO	VO
Helemaal niet	8%	19%
Enigszins	43%	44%
Tamelijk goed	40%	29%
Zeer goed	9%	8%

Het beeld is hier iets negatiever dan het algemene 'op de hoogte zijn': de helft van het personeel in het PO en 63% in het VO acht zich niet of enigszins op de hoogte van de veranderingen op hun school.

Ook hier zien we dus dat het personeel in het PO zich beter op de hoogte acht dan in het VO. En ook de uitsplitsingen naar functie en schooltype laten hetzelfde beeld zien als hierboven: schoolleiders en 'zorgspecialisten' zijn beter op de hoogte dan reguliere leraren.

Tabel 2.4 In hoeverre bent u op de hoogte van wat er op uw school het komende schooljaar verandert door de invoering van passend onderwijs? naar functiecategorie

	Helemaal niet/enigszins	Tamelijk/zeer goed
schoolleider	18%	82%
zorgcoördinator	21%	79%
ib-er (s)bao	27%	73%
ambulant begeleider (v)so/sbao	45%	55%
(groeps)leraar sbao	50%	50%
schoolmaatsch.werker	60%	40%
leraar (v)so	63%	37%
(groeps)leraar bao	67%	33%
leraar vo	75%	25%
onderwijsassistent	78%	22%

De volgorde is vrijwel dezelfde als bij het 'algemeen op de hoogte zijn': schoolleiders en zorgcoördinatoren zijn het beste op de hoogte, leraren vo en onderwijsassistenten het minste. Wel is het percentage dat tamelijk of zeer goed op de hoogte is over de hele linie lager. Dit geldt in het bijzonder voor ambulant begeleiders, intern begeleiders en leraren in het speciaal onderwijs.

Individueel niveau

Het derde niveau van 'op de hoogte zijn' is het individuele niveau: weet het personeel wat voor hem/haar individueel verandert?

Tabel 2.5 In hoeverre bent u op de hoogte van wat er voor uzelf het komende schooljaar verandert door de invoering van passend onderwijs? naar onderwijssector

	PO	VO
Helemaal niet	15%	26%
Enigszins	38%	38%
Tamelijk goed	40%	28%
Zeer goed	7%	8%

Het beeld is sterk vergelijkbaar met het schoolniveau: bijna de helft in het PO en een ruime derde in het VO is tamelijk of zeer goed op de hoogte van de verandering voor zichzelf. Ook de rangorde van functies is dezelfde: schoolleiders en zorgcoördinatoren zijn het best op de hoogte, leraren vo en onderwijsassistenten het minst.

Niet alleen zijn de uitkomsten vergelijkbaar, er is ook een sterk *verband*² tussen school- en individueel niveau. Dat wil zeggen, degenen die zich op schoolniveau goed op de hoogte vinden, vinden dit ook op individueel niveau en vice versa. Ook is een sterk verband³ gevonden tussen deze niveaus en het 'algemeen op de hoogte zijn'. Kortom, als iemand op de hoogte is, is hij/zij dat vaak zowel in het algemeen als voor de eigen school en zichzelf.

2.2 Wat verandert er?

Een relevante vraag rond het 'op de hoogte zijn' is hoeveel verandering het personeel verwacht. Immers, als geen veranderingen worden verwacht is het niet nodig om veel informatie te verzamelen. Als veel veranderingen worden verwacht, is 'op de hoogte zijn' een grotere noodzaak.

De volgende tabel geeft de verwachtingen op *schoolniveau* weer voor alle functiecategorieën, gesorteerd van meeste naar minste verwachte verandering.

Tabel 2.6 Hoeveel verandert er volgens u op uw school het komende schooljaar door de invoering van passend onderwijs? Naar functiecategorie

	niets	weinig	veel
ambulant begeleider (v)so/sbao	1%	38%	61%
(groeps)leraar sbao	3%	45%	52%
leraar (v)so	2%	51%	47%
onderwijsassistent	3%	51%	46%
schoolmaatsch.werker	0%	59%	41%
zorgcoördinator	1%	67%	32%
leraar vo	5%	65%	30%
schoolleider	2%	75%	23%
(groeps)leraar bao	2%	76%	22%
ib-er (s)bao	1%	77%	22%
alle respondenten ⁴	3%	68%	30%

De tabel laat zien dat de verschillen tussen functiecategorieën samenhangen met het soort onderwijs: ambulant begeleiders en leraren in het speciaal (basis)onderwijs

² (Pearson's) correlatiecoëfficiënt = 0,74.

³ Coëfficiënt = 0,59-0,66.

⁴ Door afronding is het totaal van deze rij groter dan 100%.

verwachten duidelijk meer veranderingen dan leraren in regulier basis- en voortgezet onderwijs.

Dit blijkt ook als we de schoolleiders splitsen naar schooltype: van de schoolleiders in sbao en vso verwacht 52-55% veel veranderingen⁵, van schoolleiders in regulier bao en vo respectievelijk 17% en 28%.

We hebben onderzocht in hoeverre er een *verband* is tussen de hoeveelheid verwachte verandering en in hoeverre men op de hoogte is. Dat verband is op schoolniveau vrijwel afwezig. Het personeel dat veel veranderingen verwacht is dus niet per se beter op de hoogte dan het personeel dat weinig veranderingen verwacht.

De uitkomsten op *individueel niveau* (hoeveel verandert er voor de respondent zelf) laten hetzelfde patroon zien: het overgrote merendeel, hier ruim driekwart, verwacht geen of weinig veranderingen. Hier zien we een bescheiden verband met het op de hoogte zijn, maar dit is niet sterk te noemen.

2.3 Wat weet het personeel?

Naast algemene vragen over het 'op de hoogte zijn' is op vier aspecten gevraagd in hoeverre men deze wist/kende. Antwoordmogelijkheden waren *niet*, *enigszins*, *tame-lijk goed* en *zeer goed*. De volgende tabel geeft het aandeel tamelijk/zeer goed voor PO en VO.

Tabel 2.7 Vier vragen over kennisniveau; percentages tamelijk/zeer goed naar functiecategorie

Weet u/kent u...	leraar bao	leraar sbao	ib-er	leraar (v)so	leraar vo	school- leider	zorg- coörd.	amb. begeel.	onderw. assist.	school m.werk
Waar u met vragen over de invoering van passend onderwijs op uw school terecht kunt?	67%	79%	80%	71%	59%	88%	84%	73%	62%	76%
Welke ondersteuning er vanaf 1 augustus komt voor leerlingen op uw school die nu een 'rugzak' hebben?	25%	31%	60%	32%	23%	69%	69%	41%	20%	25%
De procedure om extra ondersteuning voor leerlingen (in uw klas) te krijgen?	22%	31%	44%	28%	22%	59%	61%	38%	19%	27%
Wat u moet doen als er voor een leerling geen passende plek (meer) is op uw school?	32%	44%	55%	38%	24%	70%	72%	47%	22%	39%

De tabel laat zien dat een minderheid de details kent van ondersteuning en procedures, maar dat een ruime meerderheid wel weet aan wie hij/zij vragen kan stellen. De verschillen tussen leraren in bao en vo enerzijds en sbao en (v)so anderzijds zijn hier wel aanwezig, maar niet zo groot als in voorgaande tabellen.

Ambulant en intern begeleiders zijn op alle vier punten beter op de hoogte dan leraren. Het meest uitgesproken is echter het verschil tussen schoolleiders en zorgcoördinatoren (goed op de hoogte op alle aspecten) en overig personeel. Er is dus een kennisvoorsprong bij de begeleiders, en een nog grotere bij zorgcoördinatoren en schoolleiders, ten opzichte van leraren.

⁵ Het aantal directeuren in so was te klein voor een goede vergelijking.

2.4 Informatiekanalen

Hoe komt personeel aan informatie over (de invoering van) passend onderwijs? De volgende tabel geeft de reacties op de vraag 'via welke kanalen heeft u informatie gekregen over passend onderwijs?'. Respondenten konden meer dan één antwoord geven, dus zijn de percentages samen meer dan 100%. Omdat de antwoorden van directeuren en overig personeel uiteenlopen, geeft de tabel voor PO en VO de uitkomsten apart voor directeuren en overig personeel.

Tabel 2.8 Gebruikte informatiekanalen over passend onderwijs; naar onderwijssector en functie (directeur/overig)

	PO		VO	
	dir.	overig.	dir.	overig
Schoolleiding	⁶	81%	⁷	69%
Collega's	36%	34%	45%	38%
Schoolbestuur	70%	26%	47%	14%
Samenwerkingsverband	88%	30%	89%	18%
PO-Raad/VO-Raad	48%	8%	48%	7%
Vakbond	22%	23%	11%	18%
Ministerie van OCW	51%	11%	62%	10%
De media (internet, tv, radio, kranten, tijdschriften)	39%	51%	39%	49%
Een ander kanaal	5%	11%	8%	11%
Geen informatie gekregen	0%	1%	0%	6%

De tabel laat zien dat de informatiebronnen tussen PO en VO niet sterk verschillen, maar tussen directeuren en overig personeel wel. Directeuren betrekken hun informatie over passend onderwijs vooral van het samenwerkingsverband, het schoolbestuur (vooral PO) en OCW. Voor het overig personeel is juist de schoolleiding de belangrijkste informatiebron, op afstand gevolgd door media en collega's.

Respondenten die meerdere antwoorden gaven, vroegen we welk van de genoemde kanalen voor hen het belangrijkste was. Die uitkomst is in lijn met bovenstaande tabel: voor directeuren is het samenwerkingsverband het belangrijkste, voor overig personeel de schoolleiding.

In de categorie 'andere kanalen' komen we de schoolleiding tegen (bijv. e-mails of informatiebijeenkomsten), collega's in een speciale functie (ib-er, ambulante begeleider, zorgcoördinator), de MR, eigen ervaringen (stuurgroepen e.d.) en verschillende opleidingen.

Bruikbaarheid informatie

Naast het gebruikte kanaal is ook gevraagd hoe bruikbaar de informatie over passend onderwijs was die het belangrijkste kanaal gaf. Van de directeuren vindt nog geen halve procent de informatie slecht bruikbaar, 8% onvoldoende, 50% voldoende en 42% goed. Van het overig personeel vond 2% de informatie slecht bruikbaar, 23% onvoldoende, 55% voldoende en 20% goed.

Welk kanaal men gebruikt is van invloed op de tevredenheid over de bruikbaarheid: als de media het belangrijkste kanaal zijn, is men het minst tevreden over de bruikbaarheid; als het samenwerkingsverband of een zelf genoemd 'ander kanaal' het belangrijkste kanaal zijn, is de tevredenheid het hoogst.

⁶ Deze optie is niet aan schoolleiders voorgelegd.

⁷ Idem.

2.5 Informatiebehoeften

De vorige paragraaf liet zien dat bijna niemand zei dat hij/zij geen enkele informatie over passend onderwijs heeft gekregen. Anderzijds acht een aanzienlijk deel van het personeel zich beperkt op de hoogte. Om nader te onderzoeken of er specifieke informatiebehoeften zijn, vroegen we respondenten 'over welke onderwerpen rond passend onderwijs zou u graag meer informatie ontvangen?'. Omdat de verschillen tussen PO en VO klein zijn, geven we de uitkomsten in de volgende tabel niet gesplitst naar onderwijssector, maar naar directeuren en overig personeel.

Tabel 2.9 Over welke onderwerpen rond passend onderwijs zou u graag meer informatie ontvangen? Naar functie (directeur/overig)

	dir.	overig
Waar ik met vragen over de invoering van passend onderwijs op uw school terecht kan	11%	22%
Welke ondersteuning er vanaf 1 augustus komt voor leerlingen op uw school die nu een 'rugzak' hebben	37%	55%
De procedure om extra ondersteuning voor leerlingen (in mijn klas) te krijgen	51%	57%
Wat ik moet doen als er voor een leerling geen passende plek (meer) is op mijn school	42%	43%
Een ander onderwerp	10%	9%
Geen	22%	12%
Weet ik niet	4%	9%

Driekwart van de directeuren en 4/5 van het overig personeel zou op een of meer onderwerpen dus nadere informatie willen ontvangen. De procedure voor extra ondersteuning is daarbij het meest gekozen; overig personeel kiest daarnaast ook in meerderheid voor nadere informatie over de ondersteuning van de lgf-leerlingen. Vaak genoemde 'andere onderwerpen' zijn de eigen positie/'wat verandert voor mij', financiering/financiële gevolgen, bijscholing en gevolgen voor verschillende doelgroepen (binnen het speciaal onderwijs met name).

Op de vraag 'van wie zou u deze informatie bij voorkeur ontvangen?' blijkt het samenwerkingsverband veruit favoriet bij schoolleiders en zorgcoördinatoren, en de schoolleiding bij overig personeel. Dit is in lijn met de meest gebruikte kanalen (tabel 2.8).

3 Hoe voorbereid is het personeel

3.1 Voorbereid op school- en individueel niveau

Informatie en 'op de hoogte zijn' zijn in het kader van passend onderwijs een middel; het uiteindelijk doel is dat de betrokkenen voldoende weten om *voorbereid* te zijn op de veranderingen per 1 augustus 2014. Daarom hebben we respondenten in de enquête ook direct gevraagd of zij zichzelf én hun school voorbereid vinden op passend onderwijs.

Schoolniveau

De volgende tabel geeft de mate weer waarin respondenten hun school voorbereid vinden op de invoering van passend onderwijs, aflopend op functiecategorie gesorteerd (van categorie die de school het beste voorbereid vindt naar de categorie die de school het minst voorbereid vindt). Er is op dit punt nauwelijks verschil tussen PO en VO; daarom is een uitsplitsing naar functiecategorieën hier informatiever.

Tabel 3.1 In hoeverre is uw school naar uw indruk voorbereid op de invoering van passend onderwijs? naar functiecategorie

	niet/enigszins	tamelijk/zeer goed
schoolleider	38%	62%
(groeps)leraar sbao	41%	59%
leraar (v)so	42%	58%
zorgcoördinator	44%	56%
onderwijsassistent	49%	51%
ib-er (s)bao	52%	48%
(groeps)leraar bao	57%	43%
leraar vo	57%	43%
ambulant begeleider (v)so/sbao	62%	38%
schoolmaatsch.werker	68%	32%
alle respondenten	51%	49%

Schoolleiders, zorgcoördinatoren en leraren in het speciaal (basis)onderwijs vinden hun school het beste voorbereid, gevolgd door onderwijsassistenten en ib-ers. Leraren in basis- en voortgezet onderwijs zitten iets onder het gemiddelde; schoolmaatschappelijk werkers en ambulant begeleiders vinden hun school relatief het minst voorbereid.

Over alle respondenten is de groep die de school niet/enigszins voorbereid vindt ongeveer even groot als de groep die de school tamelijk/goed voorbereid vindt. Daarbij zegt 6% dat de school 'helemaal niet' is voorbereid, 5% dat de school 'zeer goed' is voorbereid. Het overgrote deel kiest dus in ongeveer gelijke mate voor 'enigszins' of 'tamelijk goed' voorbereid.

Individueel niveau

Naast het schoolniveau is aan iedere respondent ook gevraagd in hoeverre hij/zij zelf was voorbereid op de invoering van passend onderwijs. De reacties zijn in de volgende tabel weer uitgesplitst naar functiecategorie.

Tabel 3.2 In hoeverre bent u zelf naar uw indruk voorbereid op de invoering van passend onderwijs? naar functiecategorie

	niet/enigszins	tamelijk/zeer goed
schoolleider	26%	74%
zorgcoördinator	29%	71%
ib-er (s)bao	40%	60%
ambulant begeleider (v)so/sbao	43%	57%
schoolmaatsch.werker	44%	56%
(groeps)leraar sbao	55%	45%
leraar (v)so	59%	41%
(groeps)leraar bao	67%	33%
leraar vo	70%	30%
onderwijsassistent	70%	30%
alle respondenten	57%	43%

Leraren en onderwijsassistenten zien zichzelf van alle functiecategorieën als het minst voorbereid, schoolleiders en zorgcoördinatoren zijn naar hun indruk het beste voorbereid.

Wat opvalt bij de vergelijking van tabel 3.1 en 3.2 is dat schoolleiders en 'zorgspecialisten' zoals zorgcoördinatoren, ib-ers en ambulant begeleiders *zichzelf* beter voorbereid achten dan hun school, terwijl leraren in bao en vo juist hun *school* beter voorbereid vinden dan zichzelf als individuele leraar. De antwoorden op individueel niveau (tabel 3.2) lopen tussen de functies sterker uiteen dan die op schoolniveau (tabel 3.1).

3.2 Het cluster: betrokken - voorbereid - op de hoogte

Betrokkenheid

Op een aantal gebieden is gepeild in hoeverre respondenten zijn *betrokken* zijn bij het onderwerp passend onderwijs.

- MR: lidmaatschap en betrokkenheid

Een van de manieren waarin onderwijspersoneel direct betrokken kan zijn bij de invoering, is via de MR (PMR, GMR) van hun school. Voor die betrokkenheid is het dus nodig dat men lid is van de MR én dat de MR wordt betrokken in de invoering.

In hoeverre is de MR betrokken bij de invoering van passend onderwijs? Het merendeel (55%) in het VO en bijna een derde in het PO zegt dit niet te weten. Van degenen die het wel weten denkt een kleine meerderheid dat de MR 'enigszins' of niet betrokken is geweest.

Daarnaast is gevraagd of men zelf lid is van de MR; dit bleek voor 18% in het PO en 6% in het VO te gelden. Degenen die zelf lid zijn, blijken iets negatiever te zijn over de betrokkenheid van de MR dan de niet-leden.

- Betrokkenheid bij het ondersteuningsprofiel

Een concrete manier waarop personeel betrokken kan zijn (geweest) bij de invoering van passend onderwijs, is rond het opstellen van het ondersteuningsprofiel van de school. Respondenten is daarom gevraagd: *Bent u betrokken geweest bij de totstandkoming van het ondersteuningsprofiel van uw school?*

De uitkomsten laten een sterk contrast zien tussen functiecategorieën: van de schoolleiders is 94% betrokken (geweest), en ook intern begeleiders en zorgcoördinatoren zijn zeer sterk betrokken (88-89%). Leraren basisonderwijs en ambulant begeleiders

vormen met ongeveer een derde de middenmoot. Van de overige categorieën (leraren vo en so, onderwijsassistenten, schoolmaatschappelijk werkers) is minder dan 20% betrokken.

- Ervaren betrokkenheid

Naast deze feiten is ook gevraagd naar de mate waarin men zich betrokken *voelt* bij de invoering van passend onderwijs.

Tabel 3.3 In hoeverre voelt u zich betrokken bij de invoering van passend onderwijs op uw school? Naar onderwijssector

	PO	VO
Helemaal niet	11%	24%
Enigszins	39%	40%
Tamelijk sterk	36%	25%
Zeer sterk	14%	11%

In het PO is de ervaren betrokkenheid wat groter dan in het VO. Dit hangt echter sterk samen met functiecategorie: in het PO zijn meer directeuren die de vragenlijst hebben ingevuld. In zowel PO als VO blijken directeuren, intern begeleiders en zorgcoördinatoren zich voor driekwart of meer (tamelijk/zeer) sterk betrokken te voelen. Bij leraren ligt het aandeel (tamelijk/zeer) sterk betrokkenen beduidend lager: rond een derde (bao, so) of een kwart (vo). De 'zorgspecialisten' bekleden een middenpositie.

Verbanden tussen betrokkenheid, op de hoogte zijn, voorbereid zijn

We hebben een positief verband gevonden tussen betrokkenheid, op de hoogte zijn en voorbereid zijn. De *ervaren betrokkenheid* en in nog sterkere mate de *betrokkenheid bij totstandkoming van het ondersteuningsprofiel* hangen sterk samen met de mate waarin respondenten zich op de hoogte en voorbereid vinden. Dat geldt in mindere mate voor lidmaatschap en betrokkenheid van de MR.

De correlatie is ook sterk tussen op de hoogte zijn (op alle drie niveaus) en *zelf* voorbereid zijn.

We kunnen de verbanden kort samenvatten:

- Iemand die zich op de hoogte vindt, vindt zich vaak op de hoogte op *alle drie niveaus* (algemeen, veranderingen op school, veranderingen voor zichzelf), zoals we aan het eind van paragraaf 2.1 constateerden.
- Iemand die zich op de hoogte vindt, vindt zichzelf en in iets mindere mate de school ook *voorbereid*.
- Iemand die zichzelf voorbereid en op de hoogte vindt, voelt zich ook vaak *betrokken* bij de invoering van passend onderwijs.
- En deze groep is zeer vaak ook betrokken geweest bij de totstandkoming van het *ondersteuningsprofiel*.

Er is dus een groep 'goed op de hoogte en voorbereid', die, zoals we hiervoor verschillende keren zagen, uit relatief veel directeuren en zorgcoördinatoren bestaat.

Anderzijds bestaat de groep 'niet goed op de hoogte en voorbereid' bevat veel reguliere leraren in basis- en voortgezet onderwijs en onderwijsassistenten.

De intern en ambulant begeleiders en leraren in het speciaal onderwijs zitten meestal tussen de eerste en tweede groep in.

3.3 Kenmerken van de school en mate van voorbereiding

Tot slot kijken we naar verbanden tussen de mate waarin men zich voorbereid (en op de hoogte) vindt en kenmerken van de school. Anders gezegd: zijn er bepaalde typen scholen die beter of minder voorbereid zijn dan andere?

Schooltype

Zoals we al kunnen opmaken uit de uitsplitsing naar functiecategorieën (tabellen 3.1 en 3.2), is het personeel in bepaalde schooltypen beter voorbereid dan in andere. De exacte percentages naar schooltype staan in de volgende tabel.

Tabel 3.4 In hoeverre bent u zelf naar uw indruk voorbereid op de invoering van passend onderwijs? naar schooltype

	bao	sbao	so	vo	vso
Helemaal niet	8%	6%	11%	17%	7%
Enigszins	47%	39%	47%	44%	47%
Tamelijk goed	41%	47%	38%	33%	42%
Zeer goed	5%	9%	4%	5%	4%

De tabel laat zien dat het regulier vo naar eigen zeggen het minst is voorbereid en het *speciaal basisonderwijs* het meest. Het *speciaal onderwijs* is minder voorbereid dan het regulier basisonderwijs.

Binnen het vo is het personeel dat in praktijkonderwijs en vmbo werkt overigens beter voorbereid dan het personeel op havo en vwo.

Het aandeel 'rugzakken' op de school is van zeer beperkte invloed; er is een licht positief verband⁸ tussen het aandeel LGF-leerlingen en de mate waarin men de school voorbereid vindt.

Regio: G4 versus overige gemeenten

Er blijkt vrijwel geen verschil in de mate van voorbereiding op passend onderwijs tussen de grootste vier gemeenten en de rest van Nederland.

Regio: samenwerkingsverband

Nederland is verdeeld in regionale samenwerkingsverbanden (swv's) ten behoeve van passend onderwijs; 77 in het PO en 75 in het VO. De uitkomsten verschillen enigszins per swv. Nadere analyse leert dat dit vooral te maken heeft met welk deel van de invullers schoolleider is: hoe hoger dit aandeel, hoe positiever de uitkomsten wat betreft de voorbereiding en geïnformeerdeheid.

Als we splitsen in schoolleiders en overig personeel, dan blijkt het volgende:

- Eén swv in PO en één in VO scoren meer dan 10% *lager* dan het gemiddelde bij zowel schoolleiders als overig personeel;
- Eén swv in PO en één in VO scoren meer dan 10% *hoger* dan het gemiddelde bij zowel schoolleiders als overig personeel.

Deze vier swv's (twee in PO, twee in VO) wijken steeds rond de 15% af, naar boven of beneden. De bandbreedte is dus zeer beperkt. Uit het onderzoek blijkt geen duidelijke voorhoede van swv's waar het personeel zich veel beter dan het gemiddelde voorbereid acht, maar ook geen duidelijke achterhoede van swv's waar het over de hele linie

⁸ Correlatiecoëfficiënt 0,07.

meer dan gemiddeld aan voorbereiding schort⁹. De score van 'pionier'-swv's is iets hoger, maar valt (net) binnen de bandbreedte: in deze regio's is zo'n 10 procentpunt méér tamelijk/zeer goed voorbereid dan gemiddeld.

Denominatie

Er is geen significant verband tussen de denominatie van de school en de mate van voorbereiding op (of op de hoogte zijn van) passend onderwijs.

Tot slot: respondentkenmerken

Er is een licht verband tussen kenmerken van de *respondent* (leeftijd en geslacht) en mate van voorbereiding: ouder personeel en mannen vinden zichzelf beter voorbereid. Dit lijkt vooral samen te hangen met het feit dat schoolleiders significant vaker man en van hogere leeftijd zijn.

⁹ Er is op samenwerkingsverband geen aanwijzing voor 'strategisch gedrag' waarbij meer directeuren van swv's waar het niet goed gaat de vragenlijst niet hebben doorgestuurd aan leraren. De leraren op swv's met weinig lerarenrespons (waarvoor dit zou kunnen gelden) zijn namelijk iets *meer* geïnformeerd en voorbereid dan de leraren op swv's met veel lerarenrespons.

4 Samenvatting en conclusies

De Monitor Voorbereiding Passend Onderwijs wordt door Ecorys en Panteia uitgevoerd in opdracht van Schoolinfo. Kernvraag is in hoeverre ouders en onderwijspersoneel geïnformeerd zijn over en voorbereid zijn op de invoering van Passend Onderwijs op 1 augustus 2014. Dit rapport doet verslag van de bevindingen over onderwijspersoneel, op basis van een internetenquête in de periode 4-14 februari (met een respons van 31% op locatieniveau).

- Bijna 2/3 van het personeel in het PO en iets minder dan de helft in het VO vindt zichzelf *in het algemeen* (tamelijk/zeer) goed op de hoogte van passend onderwijs. We zien hierbij wel grote verschillen tussen *categorieën personeel*. Schoolleiders en zorgcoördinatoren, intern en ambulant begeleiders zijn met afstand het beste op de hoogte (75-89% tamelijk/zeer goed). Leraren in basis- (50%), speciaal (55%) en vooral voortgezet onderwijs (36%) zijn duidelijk minder op de hoogte op algemeen niveau.
- Op *schoolniveau* zijn die aantallen iets lager: 49% (PO) en 37% (VO) vindt zichzelf (tamelijk/zeer) goed op de hoogte van wat er op de eigen school verandert het komende schooljaar door de invoering van passend onderwijs. De verhoudingen tussen de functie-categorieën zijn hier weer vergelijkbaar: schoolleiders en zorgcoördinatoren zijn het beste op de hoogte, leraren duidelijk minder.
- Op *individueel* niveau (veranderingen voor de respondent zelf) zijn de getallen vergelijkbaar met schoolniveau.
- Iemand die zich op de hoogte vindt, vindt zich vaak op de hoogte op *alle drie niveaus* (algemeen, veranderingen op school, veranderingen voor zichzelf).
- Een meerderheid van het personeel in regulier basis- en voortgezet onderwijs *verwacht* geen of weinig *veranderingen* voor de school en zichzelf als gevolg van de invoering van passend onderwijs. In het speciaal onderwijs verwacht een (nipte) meerderheid veel veranderingen. Dit geldt voor zowel directeuren als 'zorgpersoneel' en leraren.
- Er is nauwelijks verband tussen hoeveel veranderingen men verwacht en hoe goed men op de hoogte is.
- *Specifieke kennis*: Een minderheid van het personeel kent de details van ondersteuning en procedures (zo'n 30-40%), maar een ruime meerderheid (driekwart in PO en tweederde in VO) wel weet aan wie hij/zij vragen kan stellen. Directeuren en zorgcoördinatoren zijn met afstand het beste op de hoogte van de details, gevolgd door intern en ambulant begeleiders. Onderwijsassistenten en leraren in regulier basis- en voortgezet onderwijs zijn het minst op de hoogte van de details.
- Het meest gebruikte *informatiekanaal* rond passend onderwijs is voor directeuren en zorgcoördinatoren het samenwerkingsverband, en voor overig personeel de schoolleiding.
- Directeuren hebben nauwelijks *behoefte aan meer informatie*, maar overig personeel (vooral leraren) willen in meerderheid nader worden geïnformeerd over welke ondersteuning er vanaf 1 augustus komt voor leerlingen op uw school die nu een 'rugzak' hebben, en over de procedure om extra ondersteuning voor leerlingen (in de klas) te krijgen. Die informatie ontvangen zij het liefst via de schoolleiding.
- 49% van het onderwijspersoneel vindt de eigen school (tamelijk/zeer) goed *voorbereid* op de invoering van passend onderwijs. Directeuren zijn hierover iets optimistischer (62%) dan overig personeel.
- 43% vindt *zichzelf* goed voorbereid op de invoering van passend onderwijs. Schoolleiders en 'zorgspecialisten' (zorgcoördinatoren, ib-ers, ambulant begeleiders) vinden *zichzelf*

beter voorbereid dan hun school; 'gewone' leraren vinden hun *school* beter voorbereid dan zichzelf.

- Iemand die zich op de hoogte vindt, vindt zichzelf en in iets mindere mate de school ook *voorbereid*.
- Iemand die zichzelf voorbereid en op de hoogte vindt, voelt zich ook vaak *betrokken* bij de invoering van passend onderwijs. En deze groep is zeer vaak ook betrokken geweest bij de totstandkoming van het *ondersteuningsprofiel*.
- Er zijn (relatief kleine) *verschillen tussen schooltypen* in de mate van voorbereiding: het speciaal basisonderwijs is het beste voorbereid (57% goed), daarna het regulier basisonderwijs, het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs (42-46% goed) en het minst voorbereid is het regulier voortgezet onderwijs (38% goed), met name havo en vwo. Andere kenmerken van scholen hebben geen of bijna geen invloed op de mate van voorbereiding.
- We zien geen duidelijke voor- of achterhoede van samenwerkingsverbanden (swv's) die over de hele linie uitzonderlijk hoog of laag (meer dan 10% afwijking van het gemiddelde) scores. De bandbreedte ten opzichte van het gemiddelde is beperkt.

Dus: niet het samenwerkingsverband of de regio of andere kenmerken van de school, maar iemands *functie* drukt het sterkste stempel op de mate waarin men geïnformeerd, betrokken, en voorbereid is. Directeuren, zorgcoördinatoren en ib-ers zijn in meerderheid goed op de hoogte en voorbereid. Dit zijn ook de categorieën die zich sterk betrokken voelen bij passend onderwijs, en betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van het ondersteuningsprofiel.

Leraren en onderwijsassistenten zijn duidelijk minder betrokken, op de hoogte en voorbereid. Daarbij vinden leraren in het (regulier) vo zichzelf het minst op de hoogte en voorbereid, in het bijzonder in havo en vwo.

Om het aandeel geïnformeerde en voorbereide leraren te verhogen, lijkt communicatie vanuit de schoolleiding de meest aangewezen weg, aangezien leraren massaal de voorkeur geven aan de schoolleiding als informatiekanaal.

